

1. Сенс і зміст виховання, що розуміється як єдність педагогічного впливу і самовиховання дитини, визначається постулатом: «Найвищою цінністю є людина».

2. Ефективність педагогічного впливу на колектив і особистість знаходиться в прямій залежності від гармонійної єдності моральної культури, духовного багатства, різноманіття інтересів носія цього впливу.

3. Виховний вплив педагога не є чимось соціально створеним, організованим, а відбувається тому, що вихователя і вихованця об'єднує спільність духовних інтересів і багатогранної діяльності.

4. Результативність виховного впливу визначається в тому числі і тим, наскільки педагог внутрішньо глибоко розуміє дитинство як особливий, властивий тільки йому – дитинству, період розвитку людської індивідуальності.

5. У виховному процесі вихованець є помічником педагога. Мудрість останнього полягає саме в тому, щоб домогтися положення, при якому б вихованець сам себе виховував [4, с. 88].

6. Повага до людської гідності дитини, незмінним супутником якої має бути повага вихованця до самого себе.

Це останнє, за словами Василя Олександровича, є «найголовнішим, найглибшим, найстійкішим наріжним каменем» його педагогічної системи.

Чи мають велике значення сьогодні в сучасній педагогічній практиці гуманістичні погляди педагога, який «серце віддав дітям» – питання, з нашої точки зору, досить риторичне. І пояснюється це дієвістю гуманістичної педагогіки В. О. Сухомлинського, яка характеризується: організацією життя вихованця, його праці і захоплені; встановленням правильних відносин у дитячому середовищі, в родині, заснованих на любові до близьких, глибокій повазі і безкорисливості до оточення; актуалізацією самовиховання в цілісному навчально-виховному процесі, стимульованими довірчими відносинами між педагогами та вихованцями.

Список використаних джерел

1. Мухин М. И. Гуманизм педагогики В. А. Сухомлинского. Москва : Институт развития личности РАО, 1994. 184 с.

2. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 т. Київ : Радянська школа, 1976. Т. 1: *Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Духовний світ школяра. Методика виховання колективу*. 653 с.

3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 т. Київ : Радянська школа, 1977. Т. 3: *Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина*. 668 с.

4. Сухомлинський В. О. Моя педагогічна система. *Радянська школа*. 1988. № 6, 7, 8, 9.

Оксана ЗВЯГІНЦЕВА

В. О. СУХОМЛИНСЬКИЙ ПРО РОЛЬ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ У ФОРМУВАННІ МАЙБУТНЬОЇ ОСОБИСТОСТІ

Є всі підстави говорити про зв'язок сімейного виховання та особистісних якостей дитини. Сім'я – найважливіший соціальний фактор, який впливає на формування майбутньої особистості. Процес формування і розвитку особистості починається з моменту народження і передбачає те, якою стане людина в майбутньому. Тому Василь Олександрович Сухомлинський в своїй педагогічній практиці акцентував увагу на роль батьків в житті дитини. Він говорив: «Всі шкільні проблеми стоять і перед сім'єю, усі труднощі, які виникають у складному процесі шкільного виховання, сягають своїм корінням у сім'ю» [2, с. 86]

Метою статті є вивчення педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського на роль і значення виховання у формуванні особистості.

Сім'я – школа людських взаємин. Сім'я закладає фундамент розвитку нахилів дитини, формує моральні цінності, вводить в світ соціальних відносин. Безсумнівно, у дитини прикладом для наслідування стануть батьки. Дитина – дзеркало морального життя батьків. Дитина, яка ще немає достатнього досвіду, копіює дорослих, намагається бути схожою на маму і тата.

В. О. Сухомлинський вважав, що чим молодша дитина, тим зручнішою вона є для педагогічного впливу, тим легше її виховати. Період від народження до семи років, педагог вважає найінтенсивнішим періодом глибоких внутрішніх змін. Тож в родині повинні закладатися основи виховання змалку: що можна, що не можна, що треба, що не треба, що погано, а що добре, що дозволено, що заборонено. «Те, що прогаяно в період від народження до семи років, ніколи не надолужиш» [1, с. 174] Так, дійсно, Василь Олександрович у цьому правий. Саме в ранньому дитинстві закладаються основи всього майбутнього життя. Діти цього віку легко засвоюють такі моральні цінності особистості як дисциплінованість, відповідальність, слухняність, працьовитість, повага, дружба тощо. Але задля належного виховання батьки самі повинні володіти моральними якостями та педагогічною культурою на високому рівні. В.О. Сухомлинський висловлював таку думку: «без турбот про педагогічну культуру батьків неможливо розв'язати жодного завдання, що стосується навчання і виховання» [4, с. 151-152]

За переконанням В.О. Сухомлинського «педагогіка повинна стати наукою для всіх – і для вчителів, і для батьків» [3, с. 42] На його думку, «виховання дітей – найважливіший громадський обов'язок матері і батька» [4, с. 154], а одне з найважливіших завдань школи - виховання майбутніх матерів і батьків. Тож Василь Сухомлинський, як директор Павлиської школи створив школу для батьків, де вони займалися «уважним вивченням дитинства» [1, с. 195] Батьки відвідували заняття, слухали лекції, брали участь в бесідах та були поділені на групи відносно віку своїх дітей, аби задовольнити вікові та індивідуальні потреби дітей. «Своєчасність виховного впливу – запорука успіху у вихованні молодшої людини» [1, с. 10].

«Батьківська педагогіка, тобто елементарне коло знань матері і батька про те, як істота, що народилась від людини стає людиною, – це фундамент, основа всієї педагогічної теорії й практики» [4, с. 152]. Батьки повинні зрозуміти, чому саме від них залежить доля дитини, чому вони є наріжним каменем становлення майбутньої гармонійної особистості, чому «безвідповідальне ставлення молодих батьків до виховання своїх дітей дорого обходиться передусім суспільству» [1, с. 15]. У цьому і є основне завдання батьківської школи.

Сім'я та школа мають працювати в тандемі. «Для того, щоб людина яку творять, стала вершиною моральної, інтелектуальної, естетичної досконалості, необхідна узгодженість дій усіх сторін» [4, с. 149]. Атмосфера добра, яка пронизує дитину в школі, має пронизувати духовне життя всієї сім'ї. Взаємна співпраця батьків і вчителя, як говорить Василь Олександрович, має виключити появу внутрішніх конфліктів у дитини. Сім'я як і школа здійснює фізичне, розумове, моральне, економічне, естетичне та трудове виховання задля формування всебічно розвинутої особистості. Зміст сімейного виховання визначається метою виховання.

Фізичне виховання дитини у сім'ї передбачає створення режиму дня, спільного заняття спортом, правильного раціонального харчування. Успіхи навчальної діяльності школярів залежать від організованості, турботи батьків про розумовий розвиток дітей. Основи моральної культури дитина засвоює з сім'ї, особливо спостерігаючи за відносинами батьків чи інших членів родини. Батькам дуже важливо виховати в дитини культуру поведінки та прищепити моральні ідеали через приклад своєї власної поведінки.

Економічне виховання має починатися ще в ранньому дитинстві. Цьому сприяє ставлення батьків до грошей, планування, економії. Дитині також треба знати матеріальне становище власної родини.

Естетичні почуття також мають виникати завдяки родинному вихованню. Батьки мають прищепити дитині розуміння прекрасного у всьому що її оточує та надихати на створення цього прекрасного, розвивати художній смак. Засобами може бути література, музика, живопис, театр, архітектура тощо.

Трудове виховання полягає в тому, що батьки мають організувати спільну з дітьми трудову діяльність, яка була б їм посилення. На цьому пункті сильно фокусував свою увагу Василь Олександрович Сухомлинський. Він вважав, що праця облагороджує дитину, розкриває моральні та фізичні сили, формує її характер, її особистість. Через усі свої педагогічні праці він проводить ідею творчої праці майбутнього громадянина на благо суспільства.

Гостро критикує Василь Олександрович вади сімейного виховання. Найтипівішим і найшкідливішим вважає споживацький спосіб життя, коли батьки трудяться лише заради дітей і створюють тепличні умови, задовольняючи усі примхи дитини. Така помилка призводить до небезпечних наслідків: паразитичного способу життя, марнотратства, безвідповідальності, хуліганства.

«Важкі діти» – це передусім результат неправильного виховання, вад сімейного життя, несприятливого психологічного клімату і ненормальних стосунків в сім'ї» [1, с. 15]. Тому школа батьківства, педагогічна просвіта батьків необхідна суспільству, адже від батьків залежить майбутнє дітей, суспільства, людства.

Таким чином, роль сім'ї у формуванні майбутньої особистості неціненна. Батьки закладають в свою дитину не тільки фізіологічну схожість, але й духовну: серце, розум, думки й душу. З усього цього і твориться нова людина, твориться новий громадянин. Без сімейного виховання дитини не може існувати сім'я як соціальний інститут, школа як навчально-виховний заклад та еволюція людства в цілому. Це і підтвердив великий педагог Василь Олександрович Сухомлинський у своїх працях присвячених батьківській педагогіці.

Список використаних джерел

1. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка. Київ : Радянська школа, 1978. 263 с.
2. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. Київ : Радянська школа, 1976. Т. 1. 654 с.
3. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа. *Вибрані твори: в 5 т.* Київ : Радянська школа, 1977. Т. 4. С. 7–390.
4. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю. Київ : Радянська школа, 1988. 310 с.

Владислава ОСАУЛЕНКО

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ АНТОНА СЕМЕНОВИЧА МАКАРЕНКА В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

В розвитку історії педагогічної науки є імена, які створюють перехід наукового знання в якісно новий етап науки. Видатні педагоги вдосконалюють своїх попередників, відкриваючи, новий етап науки. Важливий внесок у розвиток педагогічної думки свого часу зробив Антон Семенович Макаренко.

Невід'ємною складовою творення нової педагогіки є вчення А. Макаренка, який разом зі своїми колегами крок за кроком покращував народну освіту.